

**IJTIMOIIY TARMOQLARNING YOSHLAR ONGIGA TA'SIRI:
ANALITIK FIKRLASH VA RAQAMLI AXBOROTGA TANQIDIY
MUNOSABATNING O'RNI.**

Abdupattayev Xasanboy Abdurahmonovich

Qo'qon Davlat Universiteti

Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori(PhD)

Muhammadjonova Muhayyoxon Umidjonovna

Qo'qon Davlat Universiteti 2-kurs talabasi

Annotatsiya:

Ushbu maqolada ijtimoiy tarmoqlarning yoshlar ongiga ta'siri, raqamli axborot oqimining psixologik va ijtimoiy xulqqa ko'rsatadigan ta'siri, shuningdek tanqidiy va analitik fikrlash ko'nikmalarining ahamiyati yoritiladi. Tadqiqot jarayonida yoshlarning virtual makondagi faoliyati, algoritmlar va kontentlar bilan o'zaro munosabati, manipulyativ axborotlarga beriluvchanlik darajasi tahlil qilinadi. Maqolada shuningdek axborotning tezkor tarqalishi, statistik ko'satkichlar, kontent iste'moli odatlari va ularning ongga ta'siri ham ko'rib chiqiladi.

Kalit so'zlar: Ijtimoiy tarmoqlar, tanqidiy fikrlash, axborot madaniyati, manipulyatsiya, raqamli savodxonlik, axborot xavfsizligi.

Abstract:

This article highlights the influence of social networks on the minds of young people, the impact of digital information flow on psychological and social behavior, as well as the importance of critical and analytical thinking skills. In the course of the research, the activities of young people in the virtual space, their interaction with algorithms and content, and the degree of susceptibility to manipulative information are analyzed. The article also examines the rapid spread of information, statistical indicators, content consumption habits and their impact on consciousness.

Keywords: Social networks, influence on young minds, critical thinking, information culture, manipulation, digital literacy, information security.

Kirish:

Bugungi globalashuv davrida ijtimoiy tarmoqlar yoshlar hayotining ajralmas qismiga aylangan. Ular ma'lumot olish, muloqot qilish, o'z fikrini bildirish, bilim orttirish va ko'ngilochar faoliyatlar uchun asosiy vosita bo'lib kelmoqda. Internetning ochiq muhiti, axborotning tez tarqalishi va doimiy yangiliklar oqimi yosh ongining shakllanishiga kuchli ta'sir ko'rsatadi. Ayniqsa, algoritmlar tomonidan shakllantirilgan axborot lentasi, trend va mashhurlik ko'rsatkichlari orqali yoshlar fikri, qadriyatlar va ijtimoiy qarashlari sezilarli darajada yo'naltiriladi. Shu bois raqamli axborot maydonida ongni boshqarish mexanizmlarini anglash hamda tanqidiy fikrlashni rivojlantirish zamon talabi hisoblanadi.

Asosiy qism:

Ijtimoiy tarmoqlar yoshlar ongiga ikki tomonlama ta'sir ko'rsatadi: bir tomondan, ular bilim, yangilik va ijodkorlik manbai bo'lsa, ikkinchi tomondan noto'g'ri axborot, sun'iy ideal obrazlar, virtual qadriyatlar va psixologik bosimlarni kuchaytiradi. Masalan, statistik ma'lumotlarga ko'ra, ko'plab yoshlar ijtimoiy tarmoqlarda kuniga bir necha soat vaqt sarflaydi, bu esa real hayotdagi muloqot va o'qishga ta'sir qilishi mumkin. Axborotning doimiy ta'qibi kognitiv charchoq, diqqatning bo'linishi, o'zini boshqalar bilan taqqoslash natijasida ruhiy bosim kabi holatlarni keltirib chiqaradi.

Shuningdek, algoritmlar foydalanuvchiga aynan u ko'rishni istagan kontentni taklif qilib, fikr doirasini toraytiradi va ma'lum ma'lumotlarni kuchaytirib, boshqalarini cheklaydi. Bu jarayon "axborot pufagi"ni hosil qiladi va yoshlarning mustaqil fikrlashiga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin. Ijtimoiy tarmoqlarda

tarqalayotgan ma'lumotlarning barchasi ham ishonchli emasligi, manipulyativ xabarlar, feyk yangiliklar va virtual targ'ibotlar keng tarqalganligi ham alohida e'tibor talab qiladi. Aynan shunday vaziyatlarda tanqidiy fikrlash, dalillarni tahlil qilish, statistik ko'rsatkichlarga e'tibor berish va axborot manbasini tekshirish muhim ahamiyat kasb etadi. Yoshlar axborot iste'molchisigina emas, balki uning tahlilchisi bo'lishi zarur. Shu orqali ularda raqamli madaniyat, axborot xavfsizligi va ongni mustahkamlash ko'nikmalari shakllanadi.

Xulosa:

Xulosa qilib aytganda, ijtimoiy tarmoqlar zamonaviy yoshlar hayotida katta o'rin tutadi va ularning ong, xarakter hamda ijtimoiy qarashlariga chuqur ta'sir ko'rsatadi. Raqamli axborot oqimida mustaqil fikrlash, ma'lumotlarni tahlil qilish, manipulyativ kontentni ajratish va emotsional barqarorlikni saqlash yoshlar uchun muhim ko'nikma hisoblanadi. Shu sabab, ta'lim jarayonida axborot madaniyatini rivojlantirish, tanqidiy fikrlashni kuchaytirish, raqamli etikani o'rgatish va sog'lom media muhitini shakllantirish dolzarb vazifadir. Faqat shundagina yoshlar ijtimoiy tarmoqlardan zarar emas, foyda oladi va ongli, ma'naviy yetuk, fikrlashi keng shaxs bo'lib kamol topadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Abdullayeva, N. Media va axborot savodxonligi asoslari. – Toshkent: “O‘zbekiston Milliy nashriyoti”, 2021.
2. Axmedova, S. Raqamli madaniyat va yoshlar. – Toshkent: “Fan”, 2022.
3. Karimov, B. Axborot xavfsizligi va media madaniyati. – Toshkent: “Ijtimoiy fikr”, 2020.
4. Turdaliyev, A. Axborot psixologiyasi va yoshlar ongiga ta'sir. – Toshkent: PED Universiteti nashriyoti, 2019.